

CORNEILLE MAI AȘTEAPTĂ ÎN BIBLIOTECĂ

ILUZIA COMICĂ de Pierre Corneille ● **TEATRUL DE NORD DIN SATU MARE**, secția maghiară ● **Data reprezentației:** 5 mai 1996 ● **Regia:** Szabó Ágnes ● **Scenografia:** Labancz Klára ● **Muzica:** Manfrédi Annamária ● **Distribuția:** Ács Alajos (Alcandru), Vándor András (Pridamante), Bessenyei István (Dorante), Czintos József (Matamore), Rappert Gábor (Clindor), Fülöp Zoltán (Adraste), András Gyula (Geronte), Barta Enikő (Isabella), Lőrincz Ágnes (Lysa), Zágány Mihály (Un temnicer din Bordeaux), Angel József (Un pajal Căpitanului).

Mărturisesc că am așteptat cu nerăbdare ziua în care urma să merg la Satu Mare spre a vedea, în interpretarea trupei maghiare a Teatrului de Nord, piesa lui Pierre Corneille **Iluzia comică**. Mai întâi, pentru că era pentru prima dată, în experiența mea de spectator, dar și de critic de teatru, când îmi era dat să urmăresc, montată pe scena de scândură, o scriere a ilustrului dramaturg francez. De altminteri, nu știu pentru câți din generația mea Pierre Corneille mai înseamnă și altceva decât un scriitor care se studiază cu evlavie la școală, despre care au scris câteva lucrări remarcabile, prin anii '60, reprezentanții noii critici franceze, dar pe ale cărui opere nimeni nu se mai încumetă să le scoată din bibliotecă și să le aducă pe scenă, nimeni în afară de Comedia Franceză. În al doilea rând, pentru că, fiind profesor de literatură franceză, an de an comentez cu studenții fragmente din **Iluzia comică** și de fiecare dată descopăr argumente de natură să recomande piesa, tocmai pentru că, prin absența unei structuri unitare și registrele de limbaj destul de amestecate, ea îngăduie un remarcabil spațiu de exprimare fanteziei regizorale și înclinației către baroc ce-i caracterizează, fără doar și poate, pe o bună parte dintre reprezentanții (încă) tinerei generații de regizori.

„Invenție bizară și extravagantă”, cum o caracteriza Jean Rousset, în care, după spusele lui Corneille însuși, „primul act nu este decât un prolog, următoarele trei o comedie imperfectă, iar ultimul o tragedie, toate la un loc înșăilate însemnând o comedie”, sau, mă rog, ceea ce specialiștii numesc o **comédie medie** (comédie moyenne), **Iluzia**

comică ilustrează câteva teme esențiale – precum opoziția dintre natural și artificial, condiția spectrală a reprezentației teatrale, vanitatea constrângerilor familiale – care sunt tot atâtea noduri de teatralitate ce invită la vizualizări generoase. Formula „teatrului în teatru”, iluzia înșelătoare, aparițiile bizare ale unor personaje intens caricaturizate, construcția pe planuri glisante, existența mai multor centre dramatice, forma deschisă a scriiturii, duplicitatea acțiunii, jocurile de lumini și umbre nu sunt doar trăsături ale artei barocului literar pe care le poate inventaria cu conștiinciozitate cercetătorul, ci și stimulente pentru fantezia regizorală.

Numai că semnătura regiei spectacolului sătmărean, Szabó Ágnes, nu a fost dispusă să cheltuiască prea multă fantezie când a pornit la punerea în scenă a textului cornelian. A făcut foarte bine că a mai tăiat din lungile tirade care nu prea cred că l-ar mai captiva pe spectatorul de azi, dar a greșit flagrant atunci când i-a îndrumat pe actori către un stil de joc monoton și constant declamatoriu care nu numai că plictisește, dar și deconspiră „lovitura de teatru” din final. Sunt vreo două-trei momente care mai înviorează imagistica montării sau îi induc un lirism de bună calitate. Dar, în ansamblu, nimic nu dobândește pregnanță, conturul e ezitant, substanța comică e cât se poate de diluată. Apariția lui Czintos József în rolul căpitanului gascon Matamore este notabilă, dar ar fi fost încă loc pentru și mai multă fanfaronadă, fără riscul de a se cădea în comic grosier. Altminteri, totul curge molcom, în niște decoruri pe care am senzația că le-am mai văzut, prin sclipiciul lor amintind de vremea în care Teatrul de Nord mai realiza spectacole de cabaret, cu costume găsite prin magazine (scenograf: Labancz Klára), cu o muzică de scenă incertă (Mánfredi Annamária) și cu actori cărora le-a scăpat printre degete șansa de a-l reimpune pe Corneille, fie el și ca autor de comedii, pe scenele românești. Așa încât, cel puțin pentru mine și pentru moment, pentru a-l regăsi pe adevăratul Corneille e clar că trebuie, încă o dată, să iau drumul bibliotecii.

MIRCEA MORARIU

UN MUSICAL RATAT

Este extraordinar cum s-a ratat posibilitatea de a se realiza un amuzant **musical** din piesa scurtă a lui Murray Schisgal **Negustorii ambulanți** – tandră satiră a sălbatei economii de piață.

Ca de obicei la acest dramaturg atât de **in fashion** acum 30 și mai bine de ani, în colimator se află și American Dream-ul, dar și ridicolele modalități de a-l realiza. O dublă focalizare parodică asupra mecanismului psihologic ce produce simultan și pateticul mit, și ironica demitizare, survolând la joasă altitudine realitatea.

Realitate destul de sordidă – o periferie newyorkeză este evocată de Theodora Dinulescu printr-un decor întunecat, care permite luminilor din centrul zgârie-norilor să strălucească palid, iluzoriu, ca-ntr-un Pom de Crăciun de poveste, undeva într-un plan secund, aparent fără prea mare legătură cu cel al acțiunii propriu-zise. De fapt, al non-acțiunii, căci, practic, nu se produce timp de o oră și ceva decât un joc de artificii verbale, o jonglerie cu o terminologie foarte familiară azi și aici.

Uzând de schema unei farse, hazul conflictului se hrănește din naivitatea unui proaspăt emigrant care încapă pe mâna unui conațional mai versat. Acesta nu scapă ocazia să-i vândă „prosperul” său business, un cărucior cu banane, grăbindu-se să revină în același loc cu o tarabă similară. Urmează „negocierile” pentru o asociere, un parteneriat în care „câștigul tău va fi profitul meu” etc. Survine apoi și un incident sentimental cauzat de persoana grațios-arțăgoasă a unei vânzătoare de flori ofilite. Altă visătoare, ce se închipuie actriță în căutare de angajament, dispusă să facă oricând și oricui o demonstrație a talentului ei – de unde și momentul operetistic executat în falset de Liliana Popovici, o virtuală „My Fair Lady” a cărei evoluție pleda și ea, indirect, pentru metamorfozarea piesei în **musical**.

Inițiativa acestui spectacol au avut-o juniorii Ștefan Bănică și Florin Piersic, iar cum aptitudinile muzicale ale celui dintâi sunt renumite, ele ar fi trebuit speculate. Dar, probabil, ei și-au dorit să facă o treabă „serioasă” și n-au dat atenție faptului că replicile, nu numai situațiile, se